Duhâ Namazı

DUHÂ/KUŞLUK NAMÂZIDr. Abdullâh b. Hamûd el-FureyhÇeviren: Burhan Çakıroğlu
Duhâ/kuşluk vaktinde, kişinin duhâ/kuşluk namâzı kılması sünnettir. Ebû Hureyre radıyallâhu anhu şöyle demiştir: "Halîlim (yani Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem) bana üç şeyi vasiyyet etti: Her aydan üç gün oruç tutmak, duhâ namâzı kılmak, vitr namâzını yatmadan önce kılmak." (1)
Âlimler kuşluk namâzının sünnet olması hakkında ihtilâf etmişlerdir. Birinci Görüş: Kuşluk namâzının bâzı zamânlarda kılınması sünnettir. Buna Ebû Sa'îd radıyallâhu anhu'nun şu hadîsini delîl olarak getirmişlerdir: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kuşluk namâzını kılardı, öyle ki biz, onu hiç bırakmayacak derdik. (2) Bâzen de kılmazdı, öyle ki biz, onu kılmayacak derdik.
Ancak bu hadîs, isnâdında Ebû'l-Hasen 'Atiyye b. Sa'îd el-Avfî'nin olması sebebiyle zayıftır. İmâm ed-Dârekutnî onun hakkında "Hadîsleri muzdariptir." derken, İmâm ez-Zehebî ise 'Zayıf (bir râvî) olduğu hakkında icmâ vardır" demiştir. (3) İkinci Görüş: Bu namâzı kılmak meşrû değildir, aksine bid'attir. Buna Âişe radıyallâhu anhâ'nın şu hadîsini delîl olarak getirmişlerdir. Âişe radıyallâhu anhâ şöyle demiştir: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'i kuşluk namâzı kılarken görmedim, fakat ben kılıyorum. (4) Yine Buhârî'de Muverrik el-'Uclî'nin şöyle dediği rivâyet edilmiştir: İbnu 'Umer radıyallâhu anhumâ'ya 'Kuşluk namâzı kılıyor musun?' diye sorunca 'Hayır.' dedi. "Umer (kılıyor muydu)?' dedim, 'Hayır.' dedi. 'Ebû Bekir (kılıyor muydu)?' dedim, 'Hayır.' dedi. 'Peki Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kılıyor muydu?' dedim, 'Zannetmiyorum.' (5) Üçüncü Görüş: Kişi gece namâzına kalkmamışsa, kuşluk namâzı kılması sünnet olur. Eğer gece (namazına) kalkmışsa, o zamân kuşluk namazı kılmaz. Bu görüşü Şeyhulislâm İbnu Teymiyye tercîh etmiştir. (6) Dördüncü Görüş: Bu namâz bir sebebten dolayı kılınabilir. Çünkü Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem bunu bir sebebten dolayı kılmıştır: seferden dönmesi, Mekke'yi fethetmesi ve bir topluluğu ziyâret etmesi gibi. (7) Nitekim bu muttefekun aleyh olan 'İtbân radıyallâhu anhu hadîsinde vârid olmuştur. Yine Kuba mescidine gitmesi gibi durumlarda da bu namazı kılmıştır. Bu görüşü de İbnu'l-Kayyım rahimehullâh tercîh etmiştir.
Zâhir olan -Allâh daha iyi bilir- kuşluk namâzı mutlak olarak sünnettir. Bu, görüş, ilim ehlinin çoğunluğunun görüşü olup, şeyhimiz İbnu 'Useymîn de bunu tercîh etmiştir. (8) Bu görüşün delîlleri şunlardır:
Ebû Hureyre radıyallâhu anhu şöyle demiştir: "Halîlim (yani Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem) bana üç şeyi vasiyyet etti: her aydan üç gün oruç tutmak, duhâ namâzı kılmak, vitr namâzını yatmadan önce kılmak." (9) Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem bunları Muslim'de geçtiği üzere Ebû Derdâ'ya da, Sünen-i Nesâî'de geçtiği üzere Ebû Zer radıyallâhu anhu'ya da tavsiye etmiştir. (10) Ebû Zer radıyallâhu anhu, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivâyet etmiştir: 'Sizden her birinizin her bir eklemine karşılık bir sadaka vermesi gerekir: Her tesbîh sadakadır; her hamd sadakadır; her tekbîr sadakadır; emr-i bi'l-ma'rûf yapmak sadakadır; nehy-i ani'l-munker yapmak sadakadır. Bütün bunların yerine kişinin kuşluk vaktinde kılacağı iki rekât namaz yeterli olur.' (11)

Sahîh-i Müslim'deki Âişe radıyallâhu anhâ hadîsinde, her insânın üç yüz altmış eklem üzere yaratıldığı ve insanın bu kadar sayıda sadaka verdiğinde o gün nefsini cehennem ateşinden uzaklaştırmış olarak yürüyeceği beyân edilmiştir. Âişe radıyallâhu anhâ, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu haber vermiştir: "Doğrusu şu ki, Âdemoğlundan her bir insân üç yüz altmış eklem üzere yaratılmıştır: Dolayısıyla kim bu üç yüz altmış eklem sayısınca Allâh'ı tekbîr eder; O'na hamd eder; O'nu tehlîl eder; O'nu tesbîh eder; O'ndan bağışlanma diler; insânların yolundan taşı, dikeni veya bir kemiği kaldırır; ma'rûfu emreder ve münkeri nehyederse, bu kişi o gün nefsini ateşten uzaklaştırmış olarak yürür.' (12) Vakti:

Kuşluk namâzının vakti, güneşin bir mızrak boyu yükselmesinden, yani nehiy vakti çıkmasından itibaren başlar.Zevâlden biraz önce, yani öğle namâzının vaktinin girmesinden yaklaşık on dakika önce sona erer.

'Amr b. Abese radıyallâhu anhu hadîsi buna delâlet etmektedir. (Nitekim o hadîste Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem 'Amr b. Abese'ye şöyle demiştir:) 'Sabâh namâzını kıl, sonra güneşin doğmaya başlayıp da yükselmesine kadar namâz kılmayı kes... Sonra namâz kıl. Çünkü bu namaz meşhûd ve mahdûrdur. (Melekler bu namazda hâzır bulunurlar ve namaz kılanlar hakkında şâhidlik ederler.) Öyle ki, mızrağın gölgesi dimdik duruncaya kadar namâza devâm et! Sonra namaz kılmayı kes! Zîra o anda cehennem kızdırılır..." (13) En Fazîletli Vakti:

En fazîletli vakti son vaktidir. Bu vakit, deve yavrularının ayaklarının yandığı vakittir.Bunun delîli, Zeyd b. Erkam radıyallâhu anhu'nun Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den rivâyet ettiği şu hadîstir: "Evvâbîn namâzı, sıcaktan dolayı deve yavrularının ayaklarının yandığı zamândadır.' (14)

İbnu Bâz rahmetullâhi aleyh der ki: Hadîste geçen "ُضَمْرَت/ Termedu" kelimesi, güneşin sıcağının şiddetli olması manasındadır. 'ُلاَصفِـلا/ el-Fisâl" kelimesi ise, deve yavrularıdır. Bu namaz, son vaktinde kılmanın efdal olduğu namazlardan biridir.' (15)

İbnu 'Useymîn rahmetullâhi aleyh der ki: "ُضَمْرَت/ Termedu" kelimesinin manası, şiddetli sıcağın hâkim olmasıdır. Bu da zevâlden yaklaşık on dakika öncesine tekâbul etmektedir." (16) Fazîleti: 1- Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem bu namâzı daha önce ifâde ettiğimiz üzere Ebû Hureyre, Ebû Derdâ ve Ebû Zer radıyallâhu anhum gibi bâzı sahâbelere tavsiye etmiştir. Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem bir kişiye tavsiyede bulunduğunda, bu tavsiye bütün ümmet hakkında geçerlidir. Nitekim onun bir şeyi emretmesi ve yasaklaması, husûsiyet ifâde ettiğine dâir bir karîne bulunmadıkça bütün ümmete şâmildir. Burada da herhangi bir delîl olmadığına göre, bu vasiyyet bütün ümmet hakkında geçerlidir. Allâh en iyi bilendir!2- Bu namâz, üç yüz altmış sadakaya denktir. Yukarıda bu, Müslim'de geçen Ebû Zer radıyallâhu anhu hadîsinde ifâde edilmişti.3- Bu namâz, kulun rabbine çokça dönen birisi olduğunun alâmetidir. Özellikle de fazîletli vaktinde kılarsa, ki o da kuşluk vaktinin sonudur. Bu da Zeyd b. Erkam radıyallâhu anhu hadîsinde ifâde edilmişti.4- Bu namâz, mahdûr ve meşhûd bir namâzdır. Müslim'deki 'Amr b. Abese radıyallâhu anhu hadîsinde de geldiği üzere bu namaza melekler şâhidlik etmektedirler.en-Nevevî rahimehullâh der ki: "Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in "Zîra bu namâz, meşhûd ve mahdûr bir namazdır." sözü, meleklerin o namazda hâzır bulunduğunu ifâde eder ki bu, kabûle ve rahmetin hâsıl olmasına daha yakındır.' (17) Rekât Sayısı:Kuşluk namâzının asgari rekat sayısı, Sahîhayn'da geçen Ebû Hureyre hadîsinde ifâde edildiği üzere iki rekâttır. (18)

Kuşluk namâzının azami rekat sayısına gelince, sahîh olan görüşe göre: kuşluk namazının herhangi bir azami sınırı yoktur. Bâzı âlimler bunu sekiz rekâtla sınırlayarak bu görüşe muhâlefet etse de kişi sekiz rekâttan daha fazla Allah'ın kendisine kolaylaştırdığı kadar kılabilir. Zîra Âişe radıyallâhu anhâ hadîsinde o şöyle demiştir: "Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem kuşluk namâzını (iki rekâtta bir

selâm vererek) dört rekât kılardı ve Allâh'ın dilediği kadar da ziyâde ederdi. (19) Dipnotlar:1) Buhârî, (1981); Müslim, (721)(2) Müsned-i Ahmed, (11155); Tirmizî, (477)(3) ed-Dârekutnî, el-'İlel, (4/6); ez-Zehebî, el-Muğnî fi'd-Du'afâ, (2/436)(4) Buhârî, (1177)(5) Buhârî, (1175)(6) İbnu Teymiyye, Mucmû'u'l-Fetâvâ, (22/284)(7) Buhârî, (840); Müslim, (33)(8) İbnu 'Useymîn, eş-Şerhu'l-Mumti' alâ Zâdi'l-Mustakni', (4/83)(9) Müslim, (722)(10) Nesâî, es-Sunneni'l-Kubrâ, (3712); el-Elbânî, es-Sahîha (2166)'da sahîh olduğunu söylemiştir.(11) Müslim, (720)(12) Müslim, (1007)(13) Müslim, (832)(14) Müslim, (748)(15) İbnu Bâz, Fetâvâ'l-İslâmiyye, (1/515)(16) eş-Şerhu'l-Mumti' alâ Zâdi'l-Mustakni', (4/88)(17) en-Nevevî, Şerhu Muslim, (832)(18) Buhârî, (1981); Müslim, (721)(19) Müslim, (719)